

VERSLAG BETREFFENDE DE PRIJSVRAAG

voor het inzenden voor Nederlandsche Herbaria,
uitgeschreven door de
Nederlandsche Botanische Vereeniging, in Mei 1906.

Aan
het Bestuur der Nederlandsche Botanische
Vereeniging.

Ondergeteekenden, benoemd tot juryleden in bovengemelde prijsvraag, hebben de eer daaromtrent het volgende verslag uit te brengen.

Aan de prijsvraag hebben 6 inzenders deelgenomen:

1. *Beginnen is icts, maar volhouden is veel meer*; 2. *Herbarium Hollandicum*, onder de kernspreuk „*Chi non risica, non rosica*”; 3. *Linnaeus*; 4. een *Nederlandsche vlag* in kleuren; 5. *Viscum album*; 6. *Voltooiing is Volharding*.

Bij ontvangst door de jury ontbrak aan de inzending „Herbarium Hollandicum” een correspondentie adres; overigens waren de vereischte bescheiden aanwezig.

Alle inzendingen bevatten het vereischte aantal soorten.

De herbaria zijn over 't algemeen goed ingericht en net bewerkt en het formaat is flink.

In de determinatie zijn weinig fouten. Bij de „Nederlandsche vlag” is slechts ééne plant verkeerd gedetermineerd; bij de overige inzendingen is het aantal fouten gering, behalve bij het „Herbarium Hollandicum”, welks verzameelaar zich 17 maal heeft vergist. Bij allen betreffen de ver-

gissingen echter slechts naverwante soorten, of een enkele maal ook een aanverwant geslacht.

De etiketten bevatten de verlangde gegevens. Sommigen geven daarenboven systematisch een beschrijving van alle onderdeelen der plant en enkele opmerkingen van biologischen aard. Onderdeelen, die biologische bijzonderheden doen zien, zijn daarentegen zeldzaam aanwezig. Evenzoo zijn bij tweehuizige planten niet altijd de beide geslachten vertegenwoordigd en bij tweejarige planten ontbreekt het exemplaar van het eerste jaar, ook als dit kenmerken oplevert voor het determineeren der soort. Die mindere volledigheid valt ook op te merken met betrekking tot de vruchten, de zaden en de onderaardsche deelen der plant.

Opgave van onder het drogen verloren gegane kenmerken ontbreekt bij nagenoeg alle inzendingen; daarentegen hebben de inzenders dezen keer veel werk gemaakt van bloemanalyses, maar niet allen zijn daarbij even gelukkig geslaagd.

Het ingezonden materiaal vertegenwoordigt 71 families, 209 geslachten en 302 soorten. *Polygonaceen* en *Chenopodiaceen* ontbreken geheel. Van *Cyperaceen* is alleen *Eriophorum angustifolium*, van *Juncaceen* alleen *Luzula campestris*, van *Gramineen* alleen *Anthoxanthum odoratum* vertegenwoordigd.

Opmerkelijk is het, dat zelfs de gemakkelijkst te herkennen en algemeen voorkomende grassen zoo totaal ontbreken, terwijl andere werkelijk lastig te determineeren families ruim vertegenwoordigd zijn; bijv. de *Cruciferen* door 16 geslachten en 20 soorten, de *Umbelliferen* (14 geslachten, 14 soorten), de *Compositen* (19 geslachten, 27 soorten). Mede goed vertegenwoordigd zijn de *Caryophylleen* (13 en 18), de *Ranunculaceen* (7 en 14), de *Rosaceen* (7 en 12), de *Papilionaceen* (12 en 24), de *Antirrhineen* (7 en 14) en de *Labiaten* (15 en 21).

In de hoofdrubrieken konden behaald worden: voor determinatie 5 punten, voor volledigheid van het exemplaar

12 punten, voor het etiket 5 punten, voor drogen en verdere inrichting van het herbarium 3 punten, zoodat door elke inzending konden behaald worden 2500 punten.

Hiervan verkregen:

<i>Nederlandsche vlag</i>	1908	punten
<i>Linnaeus</i>	1790	"
<i>Viscum album</i>	1718	"
<i>Beginnen is iets, maar volhouden is veel meer</i>	1563	"
<i>Voltooiing is Volharding</i>	1562	"
<i>Herbarium Hollandicum</i>	1505	"

Wij voegen hieraan toe:

1°. dat de inzending *Linnaeus* enkele foutieve determinaties meer bevat dan „Nederlandsche vlag” en er in volledigheid bij achterstaat door minder nauwkeurige bloemanalyses en door mindere aanwezigheid van vruchten en zaden. Daarentegen zijn de planten van „Linnaeus” uitstekend gedroogd en hebben daardoor beter dan in eenige andere inzending de kleur en het frissche aanzien bewaard.

2°. dat *Viscum album* in de meeste opzichten iets achterstaat bij „Linnaeus,” meer bepaald in de volledigheid der wortel- en stengeldeelen en der inflorescenties; dat zij het er van wint in nauwkeurigheid der bloemanalyses, maar dien voorsprong weder verliest door het zeldzaam aanwezig zijn van vruchten en zaden. Ook het drogen kon over het algemeen met meer zorg zijn geschied; terwijl het geheel stelselloos bij elkaar gevoegd zijn der planten sterk afsteekt bij de streng systematische rangschikking van „Linnaeus” en van de „Nederlandsche vlag.”

3°. dat het minder aantal punten aan *Beginnen is iets* en aan *Voltooiing is Volharding* toegekend, vooral aan mindere volledigheid van het materiaal is toe te schrijven; terwijl bij de inzending *Herbarium Hollandicum* vrij veel vergissingen in de determinatie voorkomen en de bewerking

minder zorgvuldig is, vooral wat betreft de wijze, waarop de planten op de papieren zijn vastgehecht en waarop de etiketten zijn ingericht.

Op grond van het voorgaande stelt de jury voor:

den *prijs* toe te kennen aan: *Nederlandsche vlag*;

de *1e premie* aan *Linnaeus*;

de *2e premie* aan *Viscum album*.

Een paar opmerkingen meent de jury nog aan dit verslag te moeten toevoegen.

Over het algemeen getuigen de inzendingen van liefde voor het floristisch onderzoek en van zorg, zelfs van zeer veel zorg, voor de bewerking der herbaria. Aan alle inzendingen kon dan ook meer dan de helft van het aantal te verkrijgen punten worden toegekend, en, indien de voorwaarden, bij het uitschrijven der prijsvraag gesteld, het toegelaten hadden, zou de jury niet geaarzeld hebben om alle inzendingen voor bekroning voor te dragen; te meer, daar de 2 beste inzendingen, naar hun oordeel, werkelijk ver staan boven hetgeen men verwachten mag van leerlingen dier inrichting voor onderwijs, voor wie de prijsvraag is uitgeschreven. Gaarne zag daarom de jury, dat er nog termen gevonden konden worden om ook aan de niet voor bekroning voorgedragen inzendingen een prijsje toe te kennen.

Omtrent de toevoeging van biologische opmerkingen meent de jury, naar de ondervinding door haar bij de laatste prijsvragen opgedaan, dat het daarmee beoogde doel niet bereikt wordt en bij hen, voor wie de mededinging openstaat, ook moeilijk bereikt kan worden. Meestal zijn de gemaakte opmerkingen van geen beteekenis voor een herbarium en bestaat er twijfel of zij wel op eigen waarneming berusten. De jury acht het daarom wenschelijk, dat bij een volgende prijsvraag deze eisch vervalt. Al te zware eischen toch zijn eerder in staat om de lust tot mededingen te doden, dan om den moed tot deelnemen aan te

wakkeren. En tot meedoen opwekken en daardoor de kiem helpen leggen voor verdere studie, moet, naar onze meening, vooral het doel der prijsvraag zijn.

ZWOLLE, 22 December 1907.

W. W. SCHIPPER.
JANSEN & WACHTER.
D. LAKO.

Nederlandsche vlag.

Een keurig ingericht herbarium, bevattende 100 soorten, die behooren tot 77 geslachten en 38 families.

In de determinatie werd slechts ééne vergissing aange troffen. Determinatie en rangschikking zijn volgens „de Flora van Suringar”. De soorten zijn niet tot hoogere groepen saamgevat.

De exemplaren zijn over 't algemeen zeer volledig, enkele ook met details, die verschillende vormen laten zien. Hier en daar hadden de ontbrekende worteldeel en vruchten en zaden er gemakkelijk bij gevoegd kunnen worden. Bijna alle exemplaren zijn vergezeld van zorgvuldig bewerkte bloem- en vruchtanalyses.

De etiketten bevatten, naast den wetenschappelijken, ook een Hollandschen naam, met opgave van stand- en vindplaats, datum van inzameling, en nu en dan een opgave van verloren gegane kenmerken.

De planten zijn goed verzorgd, maar waarschijnlijk wat

langzaam of in te groote massa's bij elkaar gedroogd, waardoor zij het frissche aanzien van goed gedroogde planten wel wat verloren hebben. Toch is de bewerking over het geheel uitstekend, het opzetten en inleggen zeer net en de collectie, door de meerdere volledigheid der exemplaren, als herbarium materiaal hooger staand dan een der andere inzendingen.

Linnaeus.

Het herbarium bevat 100 soorten (76 geslachten, 39 families), die met zeer veel zorg behandeld zijn.

7 exemplaren zijn voor een naverwante soort aangezien, terwijl een 5-tal twijfelachtig is, wegens onvolledige ontwikkeling en het ontbreken eener behoorlijke bloemanalyse. De planten zijn gedetermineerd en gerangschikt volgens de „Geïllustreerde Schoolflora van Heukels 2^e druk”, en saamgevoegd tot families, afdelingen en klassen.

De meeste exemplaren zijn van bloemanalyses vergezeld. Vruchten en zaden ontbreken echter aan vele. Biologische details zijn slechts bij uitzondering aanwezig; wel zijn hier en daar opmerkingen bijgeschreven, die hierop betrekking hebben.

De etiketten bevatten, naast den wetenschappelijken, ook een Hollandschen naam, met opgave van stand en vindplaats en datum van inzameling. Onder het drogen verloren gegane kenmerken worden niet opgegeven.

De planten zijn uitstekend gedroogd en hebben beter dan in een der andere inzendingen de kleur en de frischheid bewaard. Zij zijn op stevig papier netjes vastgehecht, met strookjes papier, die door het onderlegpapier heengestoken zijn, meestal op wit, soms op zwart onderlegpapier. Het geheele herbarium is zeer net bewerkt en maakt een aangenamen indruk.

Viscum album.

Het herbarium bevat 100 soorten (85 geslachten, 40 families).

6 exemplaren zijn verward met aanverwante soorten; een enkele met een uit een dichtbij staand geslacht. De determinatie is gedeeltelijk met „Suringar”, gedeeltelijk met „Heimans en Thijssse” geschied. De planten zijn in 't geheel niet gerangschikt.

De exemplaren zijn over 't algemeen vrij volledig. De bloemanalyses zijn goed, maar bij enkele zijn de deelen te veel uit elkaar gehaald om het onderling verband duidelijk te kunnen zien. Wortel- en stengeldeelē konden vollediger. Vruchten en zaden zijn spaarzaam aanwezig.

De etiketten zijn goed ingericht en bevatten de verlangde gegevens; opgaven van onder het drogen verloren gegane kenmerken ontbreken echter, evenals biologische opmerkingen of details.

Het drogen kon met meer zorg geschied zijn, maar overigens is de bewerking van het herbarium goed.

Beginnen is iets, maar volhouden is veel meer.

Aanwezig zijn 100 soorten (76 geslachten, 31 families).

Bij een 3-tal exemplaren heeft verwisseling met aanverwante soorten plaats gehad. De planten zijn gedetermineerd naar de „Geïllustreerde Schoolfiora van Heukels, 2° druk”. Zij zijn grootendeels famieliesgewijs bij elkaar gevoegd, maar de systematische rangschikking is niet volgehouden.

De exemplaren konden over 't algemeen vollediger zijn. Met name de worteldeelē zijn vrij schaars vertegenwoordigd. Behoorlijke bloemanalyses zijn slechts aan weinig planten toegevoegd. Biologische opmerkingen zijn niet gemaakt. Van een deel der planten zijn vruchten en zaden, in geringe hoeveelheid, in nette cartonnen doosjes als bijlage

aan het herbarium toegevoegd, maar deze schijnen in geen direct verband te staan met het overige materiaal, zoodat zij als bewijs voor de juistheid daarvan moeilijk kunnen gelden.

De etiketten vermelden den wetenschappelijken en een Hollandschen naam met opgave van vindplaats en datum en bij elk exemplaar is een systematische beschrijving gevoegd van de onderdeelen der plant. Onder het drogen verloren gegane kenmerken worden niet opgegeven; plaats en tijd van inzameling wel.

De planten zijn goed gedroogd en de verzameling is met veel zorg bewerkt.

Voltooing is Volharding.

Vertegenwoordigd zijn 100 soorten (88 geslachten, 42 families).

5 exemplaren zijn met aanverwante soorten verward. De planten zijn gedetermineerd en gerangschikt volgens de „Flora van Heukels”.

De exemplaren konden in de onderdeelen vollediger zijn. Vruchten en zaden ontbreken meestal. Biologische opmerkingen of daarop betrekking hebbende onderdeelen eveneens.

De etiketten bevatten de verlangde gegevens en naast den wetenschappelijken ook een Hollandschen naam. Opgave van verloren gegane kenmerken is achterwege gelaten.

De planten zijn over 't algemeen met weinig zorg schoon gemaakt en gedroogd. Herhaaldelijk zijn onderdeelen, die voor bloemanalyse dienen moeten, onder doorschijnende papiertjes vastgehecht, wat het beschouwen er van zeer lastig of onmogelijk maakt.

In het geheele aantal toegekende punten staat deze inzending met de overige gelijk. Daar de planten meer in haar geheel aanwezig zijn, kon in deze rubriek een hooger

cijfer worden toegekend, maar dat voordeel ging weer verloren door het lagere cijfer, dat voor de verzorging der planten moest gegeven worden.

Herbarium Hollandicum.

„Chi non risica, non rosica.”

De 100 aanwezige soorten behooren tot 70 geslachten en 26 families. 17 exemplaren zijn niet juist gedetermineerd, doch grove fouten komen niet voor. De determinatie is geschied naar de „Flora van Dr. P. G. Buekers.” De planten zijn voor 't grootste gedeelte in families bij elkaar gevoegd.

De exemplaren zijn vrij volledig, maar vruchten en zaden ontbreken dikwijls. Bijgevoegde bloemanalysen in natura of in teekening zijn meestal weinig duidelijk. Aan de meeste planten is een figuur toegevoegd als bloemendiagram, maar dat nog al dikwijls fouten bevat in de rangschikking der deelen.

De etiketten bevatten den wetenschappelijken en een Hollandschen naam benevens vindplaats en datum. Auteursnamen worden slechts bij uitzondering vermeld, maar daar dit in de gebezigde flora eveneens het geval is, kon dit moeilijk als een te kort worden aangemerkt. Alle soortnamen zijn met een hoofdletter geschreven. De etiketten zijn te veel verbrokkeld. Netter ware het geweest om alles op ééne etikette bij elkaar te voegen. Aan elk exemplaar is een systematische beschrijving der soort toegevoegd en meestal ook een opmerking van biologischen aard. Onder het drogen verloren gegane kenmerken worden niet opgegeven.

Bij de inrichting van dit herbarium is het bepaald af te keuren, dat haast alle planten vastgehecht zijn aan de achterzijde van het blad, waarop de beschrijving der onderdeelen is vastgeplakt. Dit is voor het nazien zeer lastig en voor het ongeschonden bewaren der planten nadeelig. De bewerking getuigt over het algemeen nog van gebrek aan smaak voor het aanleggen van een herbarium.